„Европски оскар” куми француског „новог таласа”

Европска академија за филм уручила награду ЕФА за животно дело легендарној редитељкиАњес Варди, а она каже: „Дала сам све од себе, имајући у виду да је сваки филм авантура”

27. ЕФА

Дубравка Лакић

Рига – Потребне су ми слике, потребно ми је представљање другачијих значења неко што је то реалност из које се извлачимо. То је оно што ја покушавам да радим све ово време – изјављује сада већ 86-годишњаАњес Варда, француска редитељка, сценаристa, документариста, фотограф, продуцент. Вечној куми француског „новог таласа” (и једној од ретких жена у овом филмском покрету), Европска академија за филм синоћ је на свечаности у Риги уручила „европског оскара” за животно дело. Награду ЕФА за за комплетно филмско стваралаштво и изузетан допринос светском филму.

Неуморна хероина револуционарног филмског покрета у Француској педестих и шездесетих година прошлог века што је и теоријским промишљањем и антологијским филмовима Годара, Трифоа, Шаброла, Ромера, Ривета, Ренеа редефинисао филмску уметност, снимила је више од 30 кратких, документарних и дугометражних филмова, аутор је многих изложби фотографија и уметничких инсталација. За филмска дела освојила је бројне награде и берлинског „Сребрног медведа” („Срећа”), венецијанског „Златног лава” („Без игде ичега” односно „Без крова и закона”), награду ЕФА („Сакупљачи и сакупљачице”) и француског „Цезара” („Ањесине плаже”). Сарађивала је са глумцима Филипом Ноареом, Марчелом Манстројанијем, Катрин Денев, Мишелом Пиколијем. Са својим колегом Жаком Демијем била је у дуговечном браку у којем су се родила деца Розали и Матје.

ЛегендарнаАњес заувек ће бити запамћена по филмском ремек-делу „Клое од 5 до 7” (1962), чије се трајање поклапа са реалним временом у којем се одвија филмска радња током које поп певачица Клео Викторар, чекајући резултате теста на рак, редефинише свој живот. „Сматрам да сам у овом филму имала прави феминистички приступ. Желела сам да се усредсредим на Клое као жену која се дефинише кроз туђе визије. Али, у једном тренутку она постаје једина која гледа, мења се и редефинише. У механичком трајању и објективном простору, она субјективно доживљава и растојања и трајања”, изјавила је поводом овог револуционарног филмаАњес Варда.

Рођењем Белгијанка (1928. у Бриселу, као Арлета Варда, од оца Грка и мајке Францускиње),Ањес је студирала књижевност и психологију на париској Сорбони, узимала часове фотографије у ноћној школи и остала трајно у Паризу. Веома рано се прикључила „левој обали”, покрету филмских аутора снажно повезаних са књижевним покретом „нови роман” политички позиционираним на левици. У таквом миљеу, у сарадњи са Аленом Ренеом, снимила је и свој први филм „Поент курт” (1954), меланхоличну етиду о љубавној вези у окружењу лучког града с којим је наговестила своје опредељење за ненаративну структуру, усмереност ка људској интими, неспутаност у исказивању снажних егзинстенцијалистичких драма кроз дискретну и елегантну форму и са ликовно-фотографским искуством.

У оквиру тродневне церемоније додела 27. ЕФА награда за најбољи европски филм 2014. , која је уприличена у Риги као овогодишњој Културној престоници Европе, али и граду чији је историјски центар под заштитом Унеска као културна баштина човечанства, у здању Опере и у частАњес Варде, синоћ је била уприличена и пројекција њеног аутобиографског документарног филма „Ањесине плаже”. У два сата елегантне документарне игре све је сабрано: и Вардино детињство, припадништво раном француском „новом таласу”, њен феминизам, брак и другарство са редитељем Жаком Демијем.

Са хумором и сетом сећа се својих фотографских почетака, путовања у Кубу, у САД, оснивања породичне продуцентске куће и стваралачких мука. Варда је духовити, огромним знањем и искуством потковани водич кроз властити живот, каријеру, пријатељство са Ендијем Ворхолом, Џимијем Морисоном, Коктоом, Годаром, са обичним светом, својим комшијама који су статирали у њеним филмовима, али и кроз сопствени брак.

Враћајући се плажама које су биле најважнији део њеног живота,Ањес Варда прави филмски аутопортрет, своју заоставштину. У Риги је весело и врцаво изјавила: „Волим оно што нам живот доноси, сва изненађења која приређује људима. Онима који су независни и оригинални, који брину о другим људима. То је оно што сматрам узбудљивим и због чега нећу стати. Ја сам жива док путујем, жива док разговарам са људима!”. Коментаришући „освајање европског оскара” Варда је синоћ рекла:

–Како можемо да идемо кроз живот ако не добијемо признање од публике, од људи које не знамо а који воле наше филмове? Осим тога, све врсте награда су ручне израде, неко се трудио да их направи и тиме је част још већа. Све награде су ме радоване, а награда ЕФА ме радује јер долази од редитеља, филмских уметника и филмских зависника.

На питање како ју је филм лично мењао и променио, с обзиром на то да никада није била део „система” или великих продукција,Ањес Варда је одговорила:

„Дала сам све од себе, имајући у виду да је сваки филм авантура ако задржи осећај експеримента. Никада нисам из филма у филм копирала себе. Ако и јесам у неком „систему” онда је то негде на маргини. То је моје место”. ¶

Фото ЕФА

Ањес Варда, почаст у Риги

Из филма „Ањесине плаже”

УКРАТКО

Велико признање Драгу Јанчару

Драго Јанчар, водећи савремени словеначки писац, добитник је Награде за најбољу страну књигу објављену на француском језику. Јанчару је награда додељена за роман „Те ноћи сам је видео”. „Срећан сам, шта друго да кажем... То значи да сам некако као код куће у књижевности којој сам се увек дивио и која ме је обликовала у младости”, рекао је Драго Јанчар. На француском језику до сада је објављено осам књига Драга Јанчара. Француски издавач „Фебус” је, на вест о овој великој награди, после првог издања од 3.000 примерака, одмах штампао ново издање у тиражу од 6.000 примерака. Награда за најбољу страну књигу објављену на француском језику једно је од најважнијих признања које се додељује у Француској, а додељују га удружења француских критичара и издавача. Међу новијим добитницима Награде за најбољу страну књигу налазе се Салман Ружди и Орхан Памук. Српско издање романа Драга Јанчара „Те ноћи сам је видео” објављено је недавно у „Архипелагу”, у преводу Ане Ристовић. **З. Р.**

Представљен „Ужички лексикон”

Ужице – Свој лексикон добило је Ужице. Књига има 680 страна и 1.530 одредница о значајним именима, топонимима, појавама, догађајима по којима је овај град препознатљив. Минулих пет година је на „Ужичком лексикону”, прексиноћ представљеном у Градској кући, радило 62 аутора одредница и 45 консултаната, чији је рад усмеравало 12 уредника. У тој обимној књизи, издатој сарадњом града Ужица и „Службеног гласника” у едицији „Лексикони градова Србије”(оваква дела већ имају Ниш, Пирот и Крагујевац), објављено је око 1.000 фотографија.
По речима Драгице Матић, која је била координатор уредницима лексикона, ово је лична карта града, једна од најзначајнијих књига која је одавно очекивана. На њој су радили научни радници, писци и публицисти разних струка, обухвативши прошлост и садашњост града, његову топографију, управу, институције, привреду, културу, уметност, спорт, навике, особености... И то сажетим текстовима сведеним на проверене податке, без критичких судова. У овом лексикону, речено је на представљању, најчешће је помињано име некадашњег председника ужичке општине и утемељивача прве хидроцентрале и ткачке радионице Малише Атанацковића (22 пута), док је Јосип Броз Тито по коме се град 45 година називао поменут 16 пута, а књижевник Светислава Басара 13 пута итд. **Б. П.**

За нас је Сајам књига простор слободе

Стрип-књига Нине Буњевац, канадске ауторке српског порекла, обележио је по речима Магдалене Водопије, овогодишњи Пулски фестивал књига и аутора

Фото Урош Марковић

Магдалена Водопија

Пула – Магдалена Водопија, прва дама Пулског фестивала књига и аутора „Сањам књиге у Истри”, који је ове године одржан од 4. до 14. децембра, ову манифестацију учинила је престижном не само у Хрватској, већ и у Европи. Пулски фестивал књига партнер је Лајпцишком сајму књига, баш због тога што сваке године посебно осмишљава концепте, много шире и од саме уметности, ка историји, и савременом друштву. Магдалена Водопија радо долази и на Међународни београдски сајам књига, којем, после овог скорашњег, предвиђа још и бољу будућност, упркос, како примећује, сталном незадовољству наших издавача.

– Посебно ми је драго што нам је, поред других српских издавача, ове године гост и Бранко Кукић, са својим „Градцем” – каже Водопија.

Поводом обележавања века од почетка Великог рата, главне теме овога пута на Пулском фестивалу књига, наша саговорница објашњава:

– За Пулу је то врло интимна прича, а поставили смо је још пре две године. Пула је била највећа ратна аустроугарска лука, и доживела је свој урбани врхунац 1914. године. Све после тога крхотине су тог урбанитета. И због тога што нам се ова тема поклапа и са 20 година постојања, никада програм није рађен са толико жара и расправа, јер нам је жеља била и да данашње креативце прикажемо кроз ову призму. Други тематски крак је и Беч, један од главних градова наше историје, а приказали смо бечке слем песнике, музичаре, уопште део алтернативне сцене Беча – наводи наша саговорница.

– Велики рат доживљавамо и кроз стрип, коме смо посветили посебну пажњу. Стрип дочарава све велике несреће 20. века, и ове скорашње. Тако Нина Буњевац, канадска ауторка српског порекла, има стрип-књигу „Земља отаца” или „Отаџбина”, где говори о приватној историји своје породице, и судбини детета терористе. То је издање које је обележило овај фестивал књига у Пули – додаје Водопија.

Најпознатији програм Пулског фестивала књига и аутора јесте „Доручак са аутором”, који води познати хрватски новинар Војо Шиљак, а о двадесетој години одржавања ове манифестације објављена је књига изабраних разговора Шиљка са познатим сајамским гостима. Ово дело штампала је издавачка кућа „Диспут”. Магдалена Водопија о том програму говори као о нечему што даје посебну драж јутарњим фестивалским часовима, што је временом за писце, како примећује, постао престижан.

– До сада, близу стотину и двадесет аутора разговарало је са Војом. Писац који добије „доручак” зна да је један од наших аутора, бардова књижевне сцене. Међу њима су: нобеловац Орхан Памук, Петер Естерхази, Кенет Вајт, Алберто Мангел, Клаудијо Магрис, Дача Мараини, и многи други. Ово издање изабраних „Доручака са аутором” посебно нам је драго, јер је настало ту, на нашем фестивалу – сматра Водопија.

Наша саговорница догађајем сматра оне књиге које су објављене посебно поводом Пулског фестивала књига и аутора, а о овој двадесетој годишњици издваја премијере књига Анте Томића „Величанствени Поскокови”, Милане Вуковић Руњић „Хотел у облацима 1914.”, Боре Ћосића „Мирни дани у Ровињу”. За Магду Водопију посебно лепа књига је поезија Данила Хармса са илустрацијама Данијела Жежеља.

На питање да ли и Пулски сајам књига прати светске трендове, Магдалена одговара да ова манифестација заправо настоји да ствара трендове.

– Пре две године имали смо тему „Медитеран”, издвојили смо Италију и Турску, и тај програм, назван „Бело и црно море” резултирао је преводима турских аутора на хрватски. Прошле године тема је била „Излет у Русију”, и то је био искорак у савремену руску књижевност. Управо на основу Фестивала књига у Пули објављене су у Хрватској књиге Александра Гениса. За нас је овај сајам простор слободе, илузије, окупљамо и креативце који нису директно везани за књигу.

Како сазнајемо од наше саговорнице, један од најзначајнијих људи Пулског сајма је Маурицио Ферлин, дизајнер, архитекта, визуелни уметник, награђивани аутор спотова. Ове године има изложбу „Затворено море” посвећену Георгу фон Трапу, у којој осветљава живот давног суграђанина Пуле. Фон Трап био је аустроугарски официр, који је имао вилу у Пули, а касније је приказан и као отац певајуће породице из чувеног мјузикла „Моје песме, моји снови”.

И то је део снова о књизи у Истри.

Марина Вулићевић